

TÜRKİYE ÜRÜN İHTİSAS BORSASI A.Ş.
ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ PİYASASI TAKAS VE TEMERRÜT İŞLEMLERİ
YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç

Madde 1

(1) Bu Yönergenin amacı, yatırımcıların Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. bünyesinde kurulan piyasalarda gerçekleştirdikleri alım satım işlemlerini ve bu işlemlerinden doğan taahhütlerini yerine getirmelerinde karşılaşılabilecek güçlükleri ve gecikmeleri ortadan kaldırmak, bu işlemlerin güvenli ve hatasız bir şekilde yapılmasını sağlamak, işlemlere verimlilik ve hız kazandırmak üzere Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ile uyumlu olarak çalışacak Takas Merkezi'nin çalışma esas ve kurallarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2

(1) Bu Yönerge, Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. Takas Merkezi tarafından, Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. bünyesinde kurulan piyasalara verilecek olan takas hizmetine yönelik olarak takas, temerrüt ve Takas Merkezi'nin faaliyetleri ile ilgili diğer konulara ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3

(1) Bu Yönerge, 10.08.2017 tarih ve 30150 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ürün İhtisas Borsasının Kuruluş, Faaliyet, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe dayanılarak çıkarılmıştır.

Tanımlar ve Kısaltmalar

MADDE 4

(1) Bu Yönergede geçen;

- a) Bakanlık: T.C. Ticaret Bakanlığını,
- b) Borsa: Türkiye Ürün İhtisas Borsası Anonim Şirketini,
- c) Elektronik Kayıt Kuruluşu (EKK): Elektronik Ürün Senetlerinin Sistem üzerinden oluşturulmasını sağlamak, bu senetlere bağlı tüm hak ve yükümlülükler ile işlemleri

ilgili taraflar itibarıyla kayden izlemek amacıyla Bakanlıktan lisans almış anonim şirketi,

- d) Elektronik Ürün Senedi (ELÜS): Lisanslı Depo İşletmesince, Elektronik Kayıt Kurallarına uygun olarak EKK elektronik platformu üzerinden oluşturulan elektronik kaydı,
- e) EKK Üyesi: EKK sisteminde kendi nezdinde tanımlı yatırımcı hesaplarında ELÜS saklaması yapan, EKK Kurallarının 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendinde zikredilen banka veya finans kuruluşları ile 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde tanımlanan Aracı Kurumları,
- f) Genel Müdür: Borsa Genel Müdürünü,
- g) İşlem Günü: Emirlerin Piyasa'ya iletildiği ve Piyasa'da eşleştiği günü,
- h) Saklama Merkezi: Bakanlık tarafından belirlenen ürünlere ait Lisanslı Depo İşletmeleri tarafından düzenlenen ve Borsada işlem gören ELÜS'ler için merkezi saklama hizmeti veren Elektronik Kayıt Kuruluşu'nu,
- i) Seans: Borsa bünyesindeki piyasalarda alım satım işlemleri için belirlenen zaman dilimini,
- j) Sistem: Borsa'nın faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan diğer elektronik sistemleri,
- k) Takas: Piyasada gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan yükümlülüklerin, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen süre ve şartlarda, Takas Merkezi üyesi kuruluşlar veya yatırımcılar tarafından yerine getirilmesi suretiyle Takas Merkezi ve EKK tarafından taraflar arasında fon ve/veya varlıkların aktarımını sağlayan süreçlerin tamamını,
- l) Takas Merkezi: Yönetim Kurulu tarafından takas merkezi olarak görevlendirilen İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'yi,
- m) Ürün: Bakanlıkça çıkarılan tebliğlerle düzenlenen, depolanmaya uygun nitelikteki ve standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerini,
- n) Takas Merkezi Üyesi: Takas Merkezi'ne üye olarak kabul edilenleri,
- o) Yönerge: Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. Elektronik Ürün Senedi Piyasası Takas ve Temerrüt İşlemleri Yönergesini,
- p) Yatırımcı: ELÜS alım satımı yapan gerçek ve tüzel kişileri,
- q) Yönetim Kurulu: Borsa Yönetim Kurulunu,
- r) Yönetmelik: Ürün İhtisas Borsasının Kuruluş, Faaliyet, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Takas Merkezine İlişkin Esaslar

Takas Merkezi

Madde 5

(1) Takas Merkezi, Borsada gerçekleştirilen alım satım işlemlerinden doğan ELÜS'ün teslimi ve bedellerinin ödenmesine ilişkin taahhütlere ait takasın yapıldığı merkez olup, Borsa'da gerçekleştirilen işlemlere İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. tarafından takas hizmeti verilir.

(2) Yatırımcıların alım satım işlemlerinden doğan ELÜS teslim etme veya teslim alma taahhütleri ile alım satıma konu olan ELÜS karşılığındaki ödeme taahhütleri Takas Merkezi aracılığıyla sonuçlandırılır.

(3) Takas Merkezi üyesi kuruluşlar nezdinde yatırımcılar için, yalnızca takas işlemlerinin gerektireceği nakit ve ELÜS transferlerini sağlamak üzere gerekli hesaplar açılır.

Takas Merkezi Üyeliği

MADDE 6

(1) Borsa bünyesinde gerçekleştirilen ELÜS işlemleri için Takas Merkezinden alınacak takas hizmeti için üyelik esasları Takas Merkezi tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Takas ve Temerrüt Esasları

Takas İşlemleri İçin Teslim ve Ödeme

Madde 7

(1) Yatırımcıların bir işlem günü Borsa seansında satın alacakları ELÜS'lere ilişkin bedeli, ilgili Takas Merkezi üyesi kuruluş nezdindeki hesabına alım emrini sisteme girmeden önce yatırması esastır. Aynı şekilde, yatırımcıların bir işlem gününde seans sırasında satacakları ELÜS'leri, satış emrini sisteme iletmeden önce merkezi saklama hizmeti veren EKK üyesi nezdindeki yatırımcı hesabında hazır bulundurması gerekir. EKK üyesinin ELÜS'lere ilişkin yerine getirdiği saklama faaliyeti, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (s) bendinde zikredilen "*saklama hizmeti*" değildir.

(2) Takas Merkezi, işlem günü seans bittikten sonra bu Yönerge'nin 8 inci maddesinde belirtilen süreler çerçevesinde ELÜS bedellerini yatırımcıların Takas Merkezi üyesi kuruluşlar nezdindeki cari hesaplarına, ELÜS'leri ise Saklama Merkezi EKK üyesi nezdindeki yatırımcı hesaplarına virman suretiyle öder.

(3) ELÜS işlemlerinin takasında işlem bazında takas gerçekleştirilir, çok taraflı netleştirme prensibi uygulanmaz.

(4) Takas, teslim karşılığı ödeme prensibi çerçevesinde; satın aldığı ELÜS'lerin bedelini ödeyen yatırımcıya ELÜS teslimatı, sattığı ELÜS'leri teslim eden yatırımcıya nakit ödemesi yapılmak kaydıyla sonuçlandırılır. Kısmi teslim dolayısıyla kısmi ödeme yapılmaz.

(5) Bu Yönerge'nin 8'inci maddesinden belirtilen süreler çerçevesinde yükümlülüğünün tamamını yerine getirmeyen yatırımcıların işlemleri Takas Merkezi tarafından iptal edilir ve ilgili taraflara bildirilir.

(6) Borsada işlem gören ELÜS'lerin alım satıma konu edilebilmesi ve takasının sonuçlandırılabilmesi için Saklama Merkezi nezdindeki yatırımcı hesabında bulunan ELÜS'ler üzerinde haciz, rehin ve benzeri herhangi bir tedbir tesis edilmemiş olması gerekir.

Takas İşlemlerine İlişkin Süreler

MADDE 8

(1) Borsa bünyesinde işlem günü (T) seans saatleri içerisinde gerçekleştirilen ELÜS işlemlerinin takası, seansın tamamlanmasını takiben tam iş günlerinde 17.00'ye kadar, yarım iş günlerinde ise 12.45'e kadar gerçekleştirilir.

(2) Takas süreleri belirlenirken Borsa'nın açık olduğu iş günleri dikkate alınır.

(3) Takas süresi; takas, saklama, ödeme veya teknik aksaklıklardan kaynaklanan sorunlar veya olağanüstü haller nedeniyle, Borsa Genel Müdürü'nün uygun görüşü alınmak suretiyle Takas Merkezi tarafından geçici olarak değiştirilebilir. Anılan durumda söz konusu değişiklik Borsa'nın internet sitesinde duyurulur.

Para Birimi

MADDE 9

(1) Takas işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

Temerrüt

Madde 10

(1) Borsada gerçekleştirilen işlemlere ilişkin nakit ve ELÜS kıymet yükümlülüklerinin takas son saati itibariyle Takas Merkezi nezdinde yerine getirilmemesi durumunda herhangi bir ihbara gerek kalmaksızın işlemler iptal edilir. Bu işlemler için ayrıca bir temerrüt süreci işletilmez.

(2) Takas Merkezi nezdinde taahhütlerin yerine getirilmemesi sebebiyle iptal edilen işlemlere ilişkin olarak Borsa'nın ilgili düzenlemelerde yer alan tedbir ve yaptırım yetkileri saklıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hususlar

Ücret ve Komisyonlar

Madde 11

(1) Takas Merkezinin hizmetlerine ilişkin alınacak ücret ve komisyonlar Borsa'nın uygun görüşü alınarak, Takas Merkezi tarafından belirlenip ilgili piyasaya üyelerine duyurulur.

Yönergede Hüküm Bulunmayan Haller

MADDE 12

(1) Bu Yönergede yer almayan ya da açıklık bulunmayan konularda Yönetmelik ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 13

(1) Bu Yönerge, Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi çerçevesinde, Bakanlık ve Kurul'un uygun görüşü alınmak suretiyle, 02.07.2019 tarihli Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilerek aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

Yürütme

Madde 14

(1) Bu Yönerge hükümlerini Genel Müdür yürütür.